

Hollolan kirkonseudun arkeologinen inventointi

SuL Hollola 8, 19, 28, 29

Hannu Poutiainen
Lahden kaupunginmuseo
Päijät-Hämeen maakuntamuseo
1998

SISÄLLYS

Sivu

1. Johdanto	1
2. Kohdeluettelot	3
3. Kiinteät muinaisjännökset	5
4. Yhteenveto	9

1. Johdanto

Kapatuosian muinaislinnaa päätettiin Lahden kaupunginmuseon ja Hollolan kotiseutuyhdistyksen toimesta ryhtyä tutkimaan arkeologisesti yli 30 vuoden tauon jälkeen syksyllä 1998. Tutkimuksiin liitettiin myös pienimuotoinen arkeologinen inventointi Hollolan kirkonseudulla.

Kapatuosian muinaislinnan, korulöytöjen ja aarrekätköjen sekä keskiaikaisen kirkon sijainnin perusteella arkeologit ovat päätelleet, että Hollolan kirkolla olisi todennäköisesti useampiakin rautakautisia muinaisjäännöksiä - asuinpaikkoja ja kalmistoja -, joita ei kuitenkaan tähän mennessä ollut löydetty. Kivikautiset hajalöydöt viittasivat siihen, että alueella voisi olla myös sen aikaisia asuinpaikkoja.

Inventoinnin teki HuK Hannu Poutiainen keväällä 1998. Yhtenä päivänä oli mukana Lahden kaupunginmuseon arkeologi FL Hannu Takala. Varsinainen inventointi keskitettiin Parinpellon, Uskilan, Pappilan ja Pyhäniemen kylien peltoalueille 0,5 - 3 kilometrin säteelle Kapatuosian linnavuoresta. Inventointimenetelmänä käytettiin pääasiassa pintapöimintää. Pintapöiminnällä tutkittiin niitä peltoalueita, joilta oli saatu talteen hajalöytöjä tai jotka maalajin ja topografian puolesta vaikuttivat sovelialta varsinkin asuinpaikoiksi. Osa potentiaalisimmista peltoalueista oli kuitenkin nurmella, marjapensaille istutettuna tai kesannolla; erityisesti on mainittava Hollolan kotiseutumuseon etelä- ja lounaispuolella oleva pelto sekä kirkon viereinen, Rantatien etelä- länsipuolinen peltoalue.

Kiinteitä esihistoriallisia muinaisjäännöksiä Hollolan kirkolla on varmasti edustanut vain Kapatuosian rautakautinen linnamäki, josta 1960-luvun tutkimuksissa kaivettiin myös kivikautisia ja keskiaikaisia esineitä. Hyvin merkittävä on mäen laelta löytynyt viikinkiaikainen pilkkohopea-äärre, joka sisältää yli 300 hopearahan kappaletta (KM rahakammio 62075).

Hollolan kirkolta tunnetaan myös joitakin rautakautisia irtolöytöpaikkoja. Kirkosta runsas kilometri luoteeseen sijaitsevalta Parinpellon alueelta on löydetty rautakautinen solki (KM 9946). Mömmölän tilan maalta, noin kilometri kirkosta länsiluoteeseen, paljastui vuonna 1962 viikinkiaikainen hopea-äärre, joka sisälsi seitsemän suurta hopeasolkea ja lähes 160 rahaa (KM 16284). Kirkosta kolmisensataa metriä kaakkoon, Lahteen menevän Rantatien lounaispuoliselta pellolta on saatu talteen 1100-luvulta peräisin oleva ristiretkiaikainen solki (KM 13955). Hieman kauempaa, Pyhäniemen vanhainkodin maalta on kaksi viikinkiaikaista 900-luvun solkea (KM 14315A: 1-2).

Tähän mennessä Hollolan kirkonseudulla tavatut merkit kivikautisesta asutuksesta ovat olleet sangen vähäiset. Tiedossa on ollut vain yksi mahdollinen kivikautinen asuinpaikka sekä muutama kivikautinen hajalöytö. Asuinpaikkaan viittaavia löytöjä tehtiin 1960-luvun alkupuolella Jouko Voionmaan kaivauksilla Kapatuosianmäen laella, mistä löytyi kvartsikaapimia ja -iskoksia. Uskilan kylästä Lahdenpohjan eteläpuolelta, nelisen kilometriä kirkolta länsiluoteeseen, on löytynyt kaksi kivitaltta (KM 15509 ja Hollolan museo 350). Parinpellon Alastalon maalta, runsas kilometri kirkolta pohjoisluoteeseen, on saatu talteen vasarakirves (Hollolan museo 935). Pappilan kylästä on löytynyt kivitaltta (KM 12570). Löytöpaikka sijaitsee pellolla Hollolan kirkosta 900 m kaakkoon ja Jukolan talosta 140 m etelälounaaseen.

2. Kohdeluettelot

Kohdeluettelo 1. Hollolan kirkonseudun kiinteät muinaisjäännökset.

Kylä	Nimi	Laji	Ajoitus	Sivu
Pappila	Kapatuosia	Muinaislinna	Rautakausi - keskiaika	5
		Asuinpaikka	Kivikausi	
Pappila	Vanha-Pappila	Asuinpaikka	Rautakausi - keskiaika Kivikausi	6
Parinpelto	Parinpelto	Röykkiö	Ajoittamaton	7
Pyhäniemi	Kutajärvi	Asuinpaikka	Kivikausi	8

Hollolan kirkonseudun kiinteät muinaisjännökset:

SUL 8		Hollola Kapatusosa	rautakautinen - keskiaikainen
muinaislinna
kivikautinen asuinpaikka
SUL 28		Hollola Vanha-Pappila	rautakautinen - keskiaikainen
asuinpaikka
Kivikautinen asuinpaikka
SUL 19		Hollola Parinpelto	ajoittamaton röykkiö
SUL 29		Hollola Kutajärvi	kivikautinen asuinpaikka

(Pk-ote 2134 10 1:20 000 1995)

Kohdeluettelo 2. Hollolan kirkonseudun kätkö ja hajalöytöpaikat.

Kylä	Nimi	Laji	Ajoitus	Sivu
Uskila	Rantatalo	Kivitaltta (2)	Kivikausi	2
Parinpelto	Alastalo	Vasarakirves	Kivikausi	“
Pappila	Jukola	Kivitaltta	Kivikausi	“
Uskila	Mömmölä	Kätkölyttö	Rautakausi	“
Parinpelto	-	Solki	Rautakausi	“
Pappila	Kapatuosia	Pilkkohopeaa	Rautakausi - keskiaika	“
Pappila	-	Solki	Rautakausi	“
Pyhäniemi	Pyhäniemi	Solki (2)	Rautakausi	“

3. Kiinteät muinaisjäännökset

SEL Hollola 8

Kunta	Kylä	Nimi	Peruskartta	x/y/z
Hollola	Pappila	Kapatuosia	2134 10	6772 64
			Hollolan kirkon- seutu	2577 84 137-138,5

Mj-laji	Ajoitus	Lkm	lk
Asuinpaikka	Kivikausi	1	
Muinaislinna	Rautakausi - keskiaika	1	I

Rno	Maanomistaja
1:67 (v. 1997)	Hollolan seurakunta Tiilijärventie 5 A 16870 Hollola

Kohde ja ympäristö Jyrkkärinteinen ja korkea mäki Hollolan kirkosta parisataa metriä pohjoiseen

Löydöt -

Aiemmat löydöt KM ark. os. 20467, KM rahak. 62075, KM ark. Os. 31027: 1 - 476, kvartsiesineitä, -teelmiä ja -iskoksia, pii-iskoksia, saviastianpaloja, palanutta ja palamatonta luuta, rahoja, metallikuonaa, metalliesineiden katkelmia ja osia, liitupiipun kappaleita

Lähilöytöjä Hollola Vanha-Pappila, kivikautinen ja rautakautinen asuinpaikka

Tutkimukset Voionmaa, J. 1962, 1963, 1965, Hollola Kapatuosia, kaiv. (*kaivauskerromus puuttuu*), Takala, H. & Poutiainen, H. 1998, koekaiv.

S6L HOLLOLA 28
M/B 098 61 0028

Kunta	Kylä	Nimi	Peruskartta	x/y/z
Hollola	Pappila	Vanha-Pappila	2134 10	6772 26 - 28
			Hollolan kirkon- seutu	2577 64 - 72 86 - 90

Mj-laji	Ajoitus	Lkm	lk
Asuinpaikka	Kivikausi	1	II
	Rautakausi - keskiaika	1	

Tila ja Rno:

Kirkkoherran virkatalo 1:69

Maanomistaja

Hollolan seurakunta
Tiilijärventie 5 A
16870 Hollola

Kohde ja ympäristö Asuinpaikka on Rantatien länsi- ja eteläpuolella, Hollolan kirkosta parisataa metriä kaakkoon. Maalaji on hiekkaa ja hiesua.

Löydöt -

Aiemmat löydöt KM 31026: 1-43, saviastianpaloja, palanutta luuta, kvartsia, piikiveä

Lähilöytöjä Hollola Kapatuosia kivikautinen asuinpaikka ja rautakautinen - keskiaikainen muinaislinna, hajalöydöt Pappilan kylästä, jotka ovat kivitaltta (KM 12570) ja rautakautinen solki (KM 13955).

Tutkimukset Takala, H. & Poutiainen, H. 1998, prospektointi

562 HOLLOLA 19

Kunta	Kylä	Nimi	Peruskartta	x/y/z
Hollola	Pappila	Parinpelto	2134 10	6772-08 6773 64
			Hollolan kirkon-	2570-60 2577 28
			seutu	120 85
Mj-laji		Ajoitus	Lkm	lk
Röykkiö		Ajoittamaton	1	II

Kohde ja ympäristö Röykkiö sijaitsee metsässä runsas kilometri Hollolan kirkosta pohjoisluoteeseen.

Löydöt -

Aiemmat löydöt -

Lähilöytöjä Hollola Parinpelto, rautakautinen solki (KM 9946).

Tutkimukset Lehtosalo 1962, inv.

Kunta	Kylä	Nimi	Peruskartta	x/y/z
Hollola	Pyhäniemi	Kutajärvi	2134 10 Hollolan kirkon- seutu	6771 56 2579 94 85

Mj-laji	Ajoitus	Lkm	lk
Asuinpaikka	Kivikausi	1	II

Tila ja Rno:

Kuntala Rno 1:516

MaanomistajaHollolan kunta
Virastotie 3
15870 Hollola

Kohde ja ympäristö Asuinpaikka on Kutajärven pohjoispuolisella peltoalueella ja nykyisen Pyhäniemen vanhainkodin eteläpuolelta. Hollolan kirkosta paikalle on matkaa itäkaakkoon 2,5 km.

Löydöt KM 31242: 1-8, kvartsiteriä, -teelmiä ja -iskoksia

Aiemmat löydöt -

Lähilöytöjä -

Tutkimukset -

4. Yhteenveto

Hollolan kirkonseudulla keväällä 1998 tehdyssä pienimuotoisessa arkeologisessa inventoinnissa löytyi yksi ennestään tuntematon kiinteä muinaisjäänös. Kyseessä on Pyhäniemen kylän alueella lähellä Kutajärven pohjoisrantaa oleva kvartsiasiuinpaikka, joka on alustavasti ajoitettu kivikautiseksi.

Myöhemmin samana syksynä tehdyssä peitteisen peltoalueen prospektoinnissa löydettiin Hollolan kirkosta parisataa metriä kaakkoon merkkejä eri ikäisistä asuinpaikkajäänöksistä. Alueelta löytyi rautakauden tyyppin saviastianpaloja, kolme pientä palaa eri tyyppistä asbestikeramiikkaa, palanutta luuta, kvartseja ja piikiviartefakteja. Löytöjen perusteella asuinpaikka-alue ajoittuu kivikaudelle ja rautakaudelle sekä mahdollisesti myös varhaismetallikaudelle ja keskiajalle. Asuinpaikka-alueen lähistöltä on aiemmin tunnettu hajalöytöinä kivikautinen talta ja rautakautinen solki.

Kapatuosian muinaislinnan koekaivauksissa varmistui, että mäen laella on myös kivikautinen asuinpaikka. Tästä ovat selvänä osoituksena yli 1000 kvartsiartefaktia. Esine-tyyppien perusteella asuinpaikka on alustavasti ajoitettu mesoliittisen ajan loppupuolelle.

Kenttäkauden 1998 aikana Hollolan kirkonseudulla tehdyt arkeologiset kenttätutkimukset, joista nyt tehty inventointi on yksi osa, ovat tuoneet ensimmäisen kerran yli 30 vuoteen lisävalaistusta alueen esihistoriaan. Tulosten perusteella kirkonseudun inventointia on aiheellista jatkaa tulevina vuosina.

Lahdessa 30.12.1998

Hannu Poutiainen